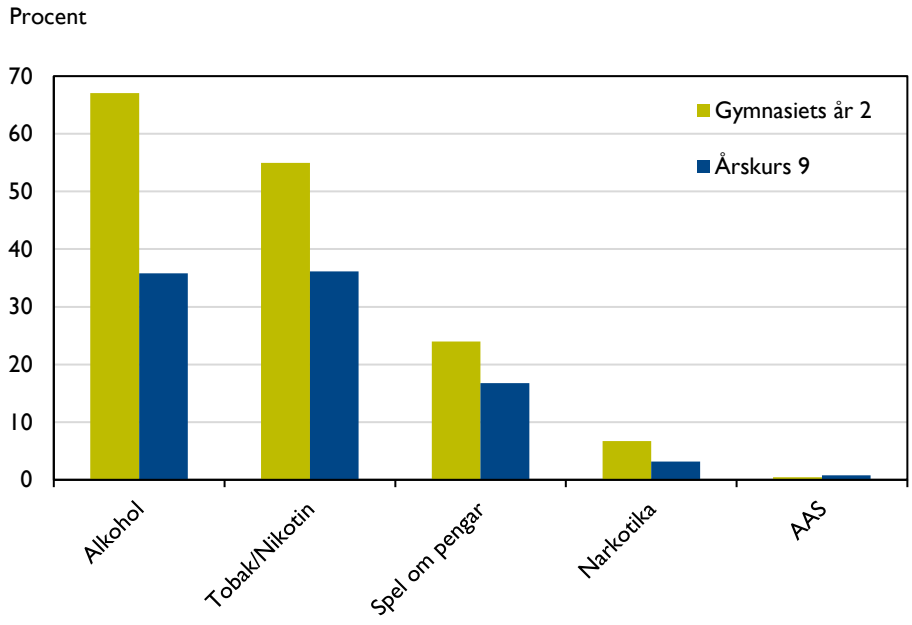
Sammanfattning

Denna rapport baseras på data från CAN:s nationella skolundersökning, som genomförs årligen i årskurs 9 och gymnasiets år 2. Huvudsyftet med studien är att följa trender i ungas erfarenheter av alkohol, narkotika, dopning, tobak/nikotin och spel om pengar (ANDTS). I denna rapport redovisas även skillnader i användning mellan pojkar och flickor, samt mellan yngre och äldre elever.

Nedan följer ANDTS-specifika sammanfattningar av utvecklingen. Som en inledning ges i figur 1 en sammanfattande bild av årsaktuellt ANDTS-bruk enligt 2025 års undersökning. Bland gymnasieeleverna var alkohol den substans som störst andel (67 procent) uppgav att de använt under de senaste 12 månaderna. Därefter följde tobak/nikotin respektive spel om pengar. I jämförelse framstår årsaktuell användning av narkotika och anabola androgena steroider (AAS) som tämligen ovanligt. Mönstret för niorna är likartat, bortsett från att alkohol och tobak/nikotin uppgavs av lika stora andelar (36 procent vardera).

Det är vanligast att debutera med tobak/nikotin. År 2025 svarade en fjärdedel av niorna att de använt sådana produkter före 14 års ålder. Specifikt nämnde 21 procent vejps och 12 procent snus. Därefter följde alkohol med 16 procent. Fram till 2017 minskade andelen med tidig debut av alkohol respektive tobaks- och nikotinprodukter. Därefter har dock andelen med tidig snusdebut ökat (från 4 till 12 procent), liksom andelen med tidig alkoholdebut (11 till 16 procent).

Figur 1. Andelen elever som använt ANDTS under de senaste 12 månaderna, efter årskurs. Procent. 2025. (Resultaten är rangordnade efter gymnasieeleverna.)

Alkohol

Sammantaget visar konsumtionsmåtten som följs att alkoholkonsumtionen har minskat bland svenska skolungdomar under en längre tid. Dock har nedgången sedan cirka tio år tillbaka stannat av och planat ut i båda årskurserna. Under de senaste två åren ser vi dock en svag minskning i andelen konsumenter i båda årskurserna. I årets undersökning svarade 36 procent i årskurs 9 och 67 procent i gymnasiets år 2 att de druckit alkohol de senaste 12 månaderna. Årskonsumtionen mätt i liter ren alkohol (100 %) uppgick till 0,9 liter i årskurs 9 och 2,6 liter i gymnasiets år 2.

Även bland de elever som klassificerats som alkoholkonsumenter kan man över tid se en minskning av årskonsumtion, intensivkonsumtion samt den alkoholrelaterade självrapporterade problembördan. Under senare år syns dock en svag ökning i konsumtionsmåtten bland alkoholkonsumenterna.

De vanligaste problemen som eleverna rapporterade att de upplevt i samband med alkoholkonsumtion var att ha förstört saker eller kläder, grälat/tjafsat, samt att ha blivit fotad/filmad i en pinsam eller kränkande situation. Det är skillnader i vilka problem som flickor respektive pojkar uppger. Det var till exempel en större andel flickor än pojkar som uppgav att de fått problem med förhållandet till föräldrar och vänner. Bland pojkar var det istället vanligare att ha kört motorfordon eller råkat i slagsmål i samband med alkoholkonsumtion.

Tobak och nikotin

Cigarettrökningen har minskat kraftigt bland svenska skolungdomar under en lång tid. Under de senaste åren har nedgången fortsatt bland niondeklassare, medan den stannat av bland gymnasieelever. I 2025 års undersökning uppgav 7 procent i årskurs 9 att de röker, vilket var historiskt lågt. I gymnasiet uppgav 19 procent att de rökte.

Snusandet har ökat i båda årskurserna under de senaste tio åren. Uppgången har varit särskilt påtaglig bland flickor. I 2025 års undersökning stannade dock uppgången av och en liten, men ej signifikant, nedgång syntes. År 2025 var det 14 procent i årskurs 9 och 27 procent i gymnasiets år 2 som snusade. Det är framför allt vitt snus som ungdomar använder.

Sett ur ett tio årsperspektiv har vejpingen blivit vanligare. Användningen låg relativt stabil fram till 2022 för att sen öka kraftigt. Sedan dess har användningen minskat i alla grupper förutom bland flickor i gymnasiet. År 2025 uppgav 14 procent i nian och 21 procent i gymnasiet att de vejpat den senaste månaden.

Totalt sett är det ungefär lika vanligt att ungdomar använder tobak eller nikotin idag som för tio år sen. År 2022 ökade användningen för att sen minska, framför allt bland elever i nian. År 2025 uppgav 21 procent i nian och 36 procent i gymnasiet att de använt tobak eller nikotin under den senaste månaden.

Narkotika

Sammantaget pekar flera av måtten som används för att mäta narkotikaerfarenhet på en nedåtgående trend under senare år. Tydligast är detta bland pojkarna där narkotikaerfarenheten i båda årskurserna minskat under flera år. Bland flickorna är trenden inte lika tydlig, men de två senaste åren har nivån minskat även bland dem. Under 2025 svarade 5 procent av niondeklassarna att de någon gång använt narkotika. Det var mer än dubbelt så vanligt bland gymnasieeleverna, där 12 procent gjort det någon gång. Det är den lägsta uppmätta nivån bland gymnasieeleverna sedan mätningarna startade 2004.

När det gäller hur ofta elever med narkotikaerfarenhet har använt narkotika visar de senaste tio årens data på en stabilisering. I ett längre perspektiv har det dock skett en ökning i antalet gånger som de narkotikaerfarna eleverna har använt narkotika. Tydligast är uppgången bland niondeklassarna. I genomsnitt har dagens narkotikaerfarna niondeklassare använt narkotika dubbelt så många gånger, jämfört med för 30 år sedan.

I båda årskurserna var cannabis det vanligaste preparatet bland de som hade använt narkotika. I undersökningen ställs även separata frågor om eleverna använt narkotikaklassade läkemedel utan läkarordination. Syftet med frågan är att fånga in icke-förskriven användning av narkotikaklassade läkemedel. Om även de elever som uppgett att de använt den här typen av receptbelagda läkemedel utan läkares ordination definieras som narkotikaerfarna, skulle andelarna i årets undersökning som någon gång använt narkotika uppgå till 9 procent i stället för 5 procent bland niorna. För gymnasieeleverna skulle det vara 15 procent i stället för 12 procent.

Läkemedel

Frågor om centralstimulerande läkemedel infördes i enkäten 2019 och frågor om smärtstillande läkemedel har ställts sedan 2015. Användningen av sömn- och lugnande läkemedel har däremot följts ända sedan 1989. Utvecklingen kan därför bäst följas genom att titta på användningen av sömn- och lugnande läkemedel. Under de senaste tio åren har den icke-förskriven användningen av sömn- eller lugnande läkemedel varierat mellan 3–6 procent i båda årskurserna. Trenden var svagt uppåtgående fram till 2022 i årskurs 9 och fram till 2023 i gymnasiets år 2. Om alla tre läkemedelstyperna slås samman uppgick 2025 den totala andelen som under de senaste 12 månaderna använt narkotikaklassade läkemedel utan recept till 4 procent i båda årskurserna.

Sniffning, boffning och lustgas

Förekomsten av sniffning/boffning har varit tämligen oförändrad under de senaste tio åren. År 2025 uppgav 3 procent av eleverna att de sniffat/boffat någon gång och 1 procent svarade att de gjort detta under de senaste 12 månaderna. Könsskillnaderna är praktiskt taget obefintliga.

Sedan 2022 ställs även separata frågor om användningen av lustgas. Då svarade 6 procent i årskurs 9 att de någon gång använt lustgas. År 2025 hade andelen sjunkit till 3 procent. För gymnasieeleverna har andelen sjunkit från 17 till 7 procent. I senaste mätningen svarade cirka 2 procent att de använt lustgas under senaste året. Konsumtionen är, i grova drag, lika vanlig bland pojkar som bland flickor. En specialanalys från 2022 visade att lustgasanvändningen var större i storstadsområden och att den hade ett tydligt samband med konsumtion av alkohol, narkotika och tobak.

Dopning

Livstidserfarenhet av anabola androgena steroider (AAS) har varit tämligen oförändrad under de senaste tio åren och inte överstigit 1 procent i någon av årskurserna. I årets undersökning svarade 1,0 procent i nian och 0,6 procent i gymnasiet att de använt AAS någon gång. Beteendet är vanligare bland pojkar och tycks i viss grad vara kopplat till elever med lägre socioekonomisk position. Några skillnader mellan kommuntyper går inte att se. Det är tydligt att elever som använt AAS under senaste 12 månaderna också haft en förhållandevis omfattande användning av andra substanser under det senaste året, i synnerhet narkotika.

Spel om pengar

Trots en viss minskning mellan åren 2024 och 2025 av andelen pojkar som spelat om pengar de senaste 12 månaderna är spelandet om pengar bland pojkarna i årskurs 9 och gymnasiet på en hög nivå. 40 procent av pojkarna i gymnasiet och nästan 30 procent av pojkarna i årskurs 9 hade spelat om pengar de senaste 12 månaderna. Samma slutsats kan också dras vad gäller att ha spelat för mer än 100 kronor den senaste månaden och andelen med ett riskabelt spelande. Vad gäller flickornas spel om pengar är den på betydligt lägre nivåer än pojkarnas och mer stabil över tid.

En europeisk jämförelse

Ur ett svenskt perspektiv visar en jämförelse att de svenska eleverna har den högsta andelen bland de nordiska länderna som använt lustgas. Denna andel är också att betrakta som hög ur ett europeiskt perspektiv. De svenska eleverna har den lägsta andelen som använt cannabis i Norden. Även ur ett europeiskt perspektiv är den låg. Andelen som spelat om pengar de senaste 12 månaderna är också låg jämfört med övriga nordiska länder och de europeiska länderna. Beträffande alkoholbruk, cigarett och vejps avviker inte svenska elever ur ett nordiskt perspektiv. Det kan poängteras att de nordiska länderna generellt sett ligger under det europeiska genomsnittet. Två undantag är dock de danska elevernas alkoholbruk och de isländska elevernas spel om pengar.